

Medal „Za wyzwolenie Warszawy”

(ros. Медаль "За освобождение Варшавы")

Statut medalu.

Medal został ustanowiony Dekretem Prezydium Rady Najwyższej ZSRR z dnia 9 czerwca 1945 roku.

Medal „Za wyzwolenie Pragi” był przyznawany wszystkim oficerom i szeregowym Armii Czerwonej, Marynarki Wojennej oraz wojsk NKWD, którzy brali bezpośredni udział w heroicznym szturmie i wyzwoleniu Warszawy w dniach 14-17 stycznia 1945 roku. Medalem również nagradzano wszystkich dowódców wojskowych, którzy uczestniczyli w opracowaniu i realizacji planu wyzwolenia Warszawy.

14 stycznia 1945 wojska 1 Frontu Białoruskiego rozpoczęły operację warszawską, stanowiącą część operacji wiślańsko-odrzańskiej. 61 Armia nacierała z przyczółka warecko-magnuszewskiego, 47 Armia 15 stycznia z rejonu Jabłonny na Leszno, a 2 Armia Pancerna z rejonu Warki na Grójec. 1 Armia Wojska Polskiego do 17 stycznia była w drugim rzucie. Plan operacji przewidywał oskrzydlenie warszawskiego zgrupowania Niemców pod Błoniem. 1 Armia WP miała nacierać 17 stycznia, gdy zostanie zamknięty pierścień okrążenia z zadaniem wyzwolenia Warszawy. Koncentryczne uderzenie 1 Frontu Białoruskiego na Błonie zagroziło okrążeniem wojsk niemieckich broniących Warszawy. Miasta broniły siły doraźne zorganizowane w Dywizję Forteczną Warszawa. Dowódcą obrony Warszawy był generalmajor Hellmuth Eisenstuck. Obrona Warszawy składała się z dwóch pierścieni: zewnętrznego 44 km i wewnętrznego 19 km. 28 września 1944 Warszawa została ogłoszona przez Naczelne Dowództwo Wojsk Lądowych (OKH) Wehrmachtu twierdzą i została włączona wraz z rejonem warszawskim w system obrony Wisły. Do 16 stycznia 1945 1 Armia Wojska Polskiego zajmowała pozycje obronne od Jabłonny do Karczewa. Zgrupowanie uderzeniowe 1 Armii WP w sile: 1 Dywizja Piechoty, 3 Dywizja Piechoty i 4 Dywizja Piechoty, 1 Brygada Pancerna im. Bohaterów Westerplatte, 1 Samodzielna Brygada Kawalerii, 4 Pułk Czołgów Ciężkich, 13 Pułk Artylerii Pancerniej, 1 Warszawska Brygada Saperów, 3 Brygada Pontonowo-Mostowa, przy wsparciu 1 Brygady Artylerii Armat, 5 Brygady Artylerii Ciężkiej, 2 Brygady Artylerii Haubic, 4 Brygady Artylerii Pancerniej, 1 Pułku Moździerzy miało wykonywać uderzenie od południa z rejonu Góry Kalwarii. Z rejonu Legionowa miała nacierać 2 Dywizja Piechoty wsparta 3 Brygadą Artylerii Haubic. Centrum ugrupowania stanowiła 6 Dywizja Piechoty z 1 Brygadą Kawalerii i batalionem rozpoznawczym, dyslokowane na Pradze, z zadaniem wiązania sił nieprzyjaciela od czoła. Koncentryczne uderzenie 1 Frontu Białoruskiego na Błonie groziło okrążeniem wojsk niemieckich broniących rejonu Warszawy. Obrona niemiecka już 14 stycznia została przerwana.

Z rejonów włamania sowieckie armie wchodziły na tyły zgrupowania obronnego. Dowództwo OKH, w obawie przed okrążeniem i zniszczeniem sił, wydało rozkaz wycofania na kolejną rubież obrony. 16 stycznia rano Grupa Armii A odeszła na tyłową rubież znad Wisły i Narwi. Aż do 16 stycznia nie było wiadomo, czy Niemcy będą bronić Warszawy. W mieście pozostało około czterech batalionów ochronnych. 16 stycznia o 15:00, po uzyskaniu wiadomości o wycofujących się z Warszawy Niemcach, z Rejonu Jabłonny na Kępę Kiełpińską uderzyła 2 Dywizja Piechoty, uchwyciła przyczółek i rozpoczęła przesuwanie w kierunku północnych dzielnic lewobrzeżnej Warszawy. Pod koniec dnia oddziały 2 Dywizji Piechoty osiągnęły rubież: Dąbrowa, Pancierz, Buraków Mały. 1 Brygada Kawalerii sforsowała Wisłę w rejonie Karczewa i uchwyciła przyczółek. W nocy z 16 na 17 stycznia siły główne 1 Armii WP przeprawiły się na zachodni brzeg Wisły na odcinku między Górą Kalwarią a Magnuszewem i o świcie podjęły natarcie na Warszawę. W nocy z Pragi rozpoczęła natarcie 6 Dywizja Piechoty forsując Wisłę i wyparła Niemców z centrum. Około 10:00 włączyła się do walki w mieście 2 Dywizja Piechoty, która w rejonie Ogrodu Saskiego połączyła się z 6 Dywizją Piechoty. Do 16:00 Warszawa była wolna. Wieczorem 17 stycznia do miasta dotarły siły główne 1 Armii WP nacierające od zachodu i południa. Podczas zajmowania kolejnych kwartałów miasta doszło do potyczek m.in. w rejonie Lasku Bielańskiego, Cytadeli, Dworca Głównego i na skrzyżowaniu Alei Jerozolimskich i Nowego Świata. Wycofanie z Warszawy niemieckich jednostek pancernych i Dywizji Fortecznej pozwoliło 1 Armii WP szybko i z niewielkimi stratami opanować miasto. 2 i 6 Dywizja Piechoty, które miały wykonywać uderzenia pomocnicze, wykonały uderzenie rozstrzygające. W całej operacji warszawskiej 1 Armia WP straciła 10 537 żołnierzy w tym 3116 zabitych. Dekretem z dnia 21 listopada 1945 Rady Ministrów RP ustanowiła Medal za Warszawę 1939–1945, którym odznaczono około 135 tysięcy osób. Nadawanie medalu zakończono 8 maja 1999. Dekretem Prezydium Rady Najwyższej ZSRR z 9 czerwca 1945 ustanowiono Medal „Za wyzwolenie Warszawy”. Odznaczono nim 628 tysięcy sowieckich i polskich osób. 70 sowieckim i 12 polskim związkom taktycznym i jednostkom władze sowieckie nadały tytuł „warszawski”. Walki żołnierzy polskich o Warszawę zostały upamiętnione na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie, napisem na jednej z tablic po 1945 „WARSZAWA 16–17 I 1945”.

Medal „Za wyzwolenie Warszawy” jest noszony po lewej stronie klatki piersiowej po medalu „Za wyzwolenie Belgradu”.

Łącznie nadano około 701.700 medali.

Ogólny opis medalu.

Medal „Za wyzwolenie Warszawy” ma formę kręgu z mosiądzu o średnicy 32 mm. Na awersie odznaczenia w górnej części został umieszczony napis łukiem wygiętym do góry: „ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ”, pod którym znajduje się napis: „ВАРШАВЫ”. W dolnej części awersu znajduje się pięcioramienna gwiazda z rozchodzącymi się promieniami słonecznymi. Awers medalu w całości otoczkę. Na rewersie medalu widnieje data wyzwolenia Warszawy: „17 января 1945”, nad którą znajduje się pięcioramienna gwiazdka. Brak otoczki na rewersie medalu. Wszystkie napisy są wypukłe.

Medal za pomocą uszka w górnej części i zawieszki został połączony z pięciokątną metalową blaszką (kołodką), owiniętą niebieską wstążką z czerwonym i żółtymi paskami.

Wariant 1. Uszko medalu zostało przylutowane do krążka. Ten wariant medalu był nadawany bezpośrednio po zakończeniu wojny w latach 1945 – 1946.

Wariant 2/3/4. Uszko medalu ma kształt rosyjskiej litery „П” lub jest okrągłe ścięte (lub płaskie), stanowi całość z krążkiem. Ten wariant medalu był nadawany w latach 1947 – 1948.

Wariant 5. Uszko medalu okrągłe, stanowi całość z krążkiem. Ten wariant medalu był nadawany w późniejszych latach osobom, które z jakichś powodów nie otrzymały odznaczenia po wojnie.

Komplet nagród Polaka, Antoniego Rychalskiego - szeregowego Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego: order Wojny Ojczyźnianej, medal „Za wyzwolenie Warszawy”, medal „Za zdobycie Berlina”, medal „Za zwycięstwo nad Niemcami”.

Na rynku kolekcjonerskim dość rzadko można spotkać podróbki medalu „Za wyzwolenie Warszawy”. Jakość ww. podróbek bardzo się różni, często wskazana konsultacja doświadczonego specjalisty (www.czasybohaterow.pl) w celu określenia autentyczności odznaczenia.

